

Landrapport Sverige 2010-09-30

Det allt överskuggande de senaste månaderna har varit valet till riksdag, kommuner och landsting i Sverige. Folkbildningsförbundet har genomfört en valsatsning som har bestått av några olika delar som presenteras nedan. Dessutom har vi initierat ett uppdrag för allas lika värde och mot främlingsfientlighet. Det känns tungt att valet resulterade i att det främlingsfientliga partiet Sverigedemokraterna kom in i riksdagen, och har fått plats i många kommuner. Därför är vårt uppdrag nu viktigare än någonsin.

Uppdraget ”Typiskt svenskt”

Inför valsatsningen mot främlingsfientlighet gjorde Folkbildningsförbundet en omvärldsanalys. Den visade att det saknades en samlade kraft för mångfald och tolerans inom civilsamhället. Förbundet bestämde sig för att genom uppdraget ”Typiskt svenskt” lansera en portal för alla demokratiska antirasistiska krafter – såväl organisationer, företag som privatpersoner.

Ideellt engagemang

Många professionella aktörer anslöt sig och började arbeta ideellt för att sprida uppdraget. Bland annat har vår reklambyrå arbetat gratis för oss. I juni arrangerade vi ett ”open space seminarium”, med medverkande från bland annat stiftelsen Expo och Cirkus Skott. Därmed fick vi ytterligare engagemang och spridning även utanför studieförbundsvärlden. I Almedalen fick uppdraget ytterligare vingar genom vårt seminarium ”Möten och kunskap – ett vaccin mot främlingsfientlighet”.

You tube-filmer

Två veckor före valet den 19 september gav vi ett frivilligt uppdrag om att sprida uppdraget till eleverna på Berghs School of Communication. De antog uppdraget med liv och lust vilket resulterade i fem korta filmer som tillsammans har haft över 325 000 visningar på Internet.

Idrottstjärnornas uppdrag

På tankesmedjan Fores initiativ, i Typiskt svenskt namn, samlades idrottsprofiler som Carolina Klüft, Peter Forsberg och Börje Salming för att uppmana sina fans att stå upp mot rasism. Deras uppdrag publicerades på Aftonbladet Sports förstasida dagen före valet.

FBFs annonser

Elevernas filmer och uppdraget från idrottstjärnorna genererade mycket medial uppmärksamhet veckan före valet. Uppdraget figurerade i morgontve, Expressen, Aftonbladet, Resumé, Dagens Nyheter och i landsortspress och det fick ett stort utrymme i de sociala medierna. Folkbildningsförbundet använde uppmärksamheten till att passa på att införa helsidesannonser i Expressen och Aftonbladet veckan före valet. Vår uppmaning löd ”Rösta med hjärtat på söndag!”.

Valresultatet

Sedan sa väljarna sitt. Svenska folket röstade med bred marginal in ett främlingsfientligt parti i Sveriges riksdag. ”Bara bildning kan mota det sverigedemokratiska spöket”, skrev Svenska Dagbladets kulturchef, Stefan Eklund, morgonen efter valet. Han är inte ensam. Nu efterfrågas folkbildning för jämlikhet och mångfald, kanske mer än någonsin. I dagsläget har drygt 60 organisationer och företag ställt sig bakom uppdraget och på vår facebook-sida finns över 5 500 ”gillare”. Uppdraget fortsätter och uppslutningen ökar.

Sverige är julgran och Kalle Anka på julafton, majbrasa, midsommarstång och många små grodor.

Sverige är kräftor, kebab, bagels, sushi, nygrillad röding och falukorv.

Sverige är hängmörat kött, saltat kött och inget kött alls.

Sverige är demonstranter och syjuntor.

Sverige är gult och blått, rött och grönt, rosa och ibland lite grått.

Sverige är ja och nej och nja och lagom. Jättelagom!

Sverige är å ena sidan. Å andra sidan.

Sverige är massor av språk och mängder med dialekter.

Sverige är landsbygd och by. Tätort och förort. Och en och annan storstad.

Sverige är åker och äng, skog, mera skog, sjö, himmel och hav och allt däremellan.

Sverige är dyslektiker, elektriker och skeptiker.

Sverige är minoriteter och mexitegel, bandybollar och studiecirklar.

Sverige är kyrktuppar och moskéer, lösgodis och fredagsmys.

Sverige är tulpaner och turbaner, folkdräkt och spritt sprängande naket.

Sverige är lika och olika. Och lika olika.

Sverige är och ska vara omtanke och kunskap, respekt och empati.

Sverige är och ska vara åsiktsfrihet, jämställdhet och demokrati.

Framför allt är och ska Sverige vara frihet för alla. Här ska alla ha samma rätt att existera och utvecklas. Här ska det finnas acceptans för olikheter.

Ingen annan bestämmer vem du är. Det gör du själv!

Så typiskt svenskt! Så typiskt bra!

Folkbildningssverige manar till upprop!

Nu uppmanar Folkbildningsförbundet – studieförbundens intresseorganisation, alla Sveriges demokratiska krafter att göra upp med vardagsrasismen. Nu och innan intoleransen tar över.

Vi måste värna om vår frihet och öppenhet – allt det som anses vara så typiskt svenskt. Och så typiskt bra!

Det finns partier i Sverige som bygger sin politik på människors rädsla för det okända, som vill lägga beslag på och definiera vad som är svenskt.

Händelseutvecklingen i Europa, med en allt djupare etablering av extremistiska partier, är ett faktum också i vårt land. Intoleransen har fått ett politiskt alibi och därigenom skapas en slags normaliseringsprocess där åsikterna smyger sig in bland både politiker och allmänhet. Vem säger ifrån, innan det är för sent?

Var inte passiv! Visa var du står. Att möta människor och förmedla kunskap är det bästa vi kan göra för ökad jämlikhet och mångfald.

Kom med och sprid budskapet om allas lika värde!

Hjälp dig själv. Hjälp Sverige!

Valsatsningen

Folkbildningsförbundets särskilda valsatsning hade som mål att föra fram att möten och kunskap är ett vaccin mot främlingsfientlighet. Vi menar att sympatier för extremistiska partier bottnar i både okunskap och en känsla av maktlöshet. Studieförbunden erbjuder oväntade möten mellan människor, vilket leder till nya idéer och insikter. Vi anser att folkbildningen rent av är en av förutsättningarna för att lyckas skapa ett tolerant samhälle. Det är inte i media eller TV-sofforna som striden mot främlingsfientlighet avgörs, utan runt kaffeborden, i arbetsplatsernas fikarum och i föreningslivet.

En grundtes är att studiecirkeln som form, när den är som bäst, fungerar som en katalysator för att uttrycka och bearbeta olika värderingar och känslor – men att cirkelformen (eller folkbildningspedagogiken) också i sina grundfundament rymmer det enkla faktum att: Här pratar vi med varandra i stället för att slåss.

Utöver uppropet Typiskt svenskt har valsatsningen bestått av följande delar:

Annonsskampanj i Dagens Samhälle

Under våren och sommaren publicerade vi fyra annonser, helsidor och uppslag, i tidningen Dagens Samhälle (målgrupp beslutsfattare i kommuner och landsting). Vi använde porträtt med ursprung i folkbildningen (p g a ett samarbete Folkuniversitetet) under rubriken "Så typiskt svenskt".

Folkbildningsförbundet och

Folkuniversitetet bjöd i mars in till vernissage/fotoutställning av studenternas "annonsskampanjsporträtt" på skolans eget galleri.

Exempelsamlingen "Olikheter berikar"

Folkbildningsförbundet lanserade i början av mars exempelsamlingen "Olikheter berikar", som innehåller guldkorn från samtliga studieförbunds verksamheter för integration och inkludering. "Olikheter berikar" skickades i mars ut till samtliga kommuner tillsammans med ett öppet brev (se nedan). Samlingen är nu också översatt till engelska och kommer att användas av det internationella nätverket, vid besök i Bryssel i december i år.

Öppet brev från studieförbundens ordförande

I mars skickade Folkbildningsförbundet ett öppet brev undertecknat av samtliga studieförbundsordförande till kommunstyrelsernas ordförande och ansvarig nämnd. I brevet konstaterar vi att folkbildning står för kunskap och möten mellan människor, vilket i sig är ett vaccin mot främlingsfientlighet. Vi föreslår att politikerna tar med folkbildningen som framgångsfaktor när de formulerar en strategi för tolerans. Brevet har också formulerats om till debattartikel och skickats till landsortspress.

Lägesrapporten "Nya möjligheter inom integrationsområdet"

Det är inte helt enkelt att orientera sig bland regeringens insatser på integrationsområdet. Därför har Folkbildningsförbundet tagit fram en lägesrapporten *Nya möjligheter inom integrationsområdet* för de åtgärder som särskilt berör studieförbundens verksamhet. Lägesrapporten ger en överblick över aktuella utredningar, propositioner och riksdagsbeslut.

Vi kommenterar åtgärderna och beskriver vad studieförbunden redan i dag gör på området. Kansliet har fått mycket positiv respons på lägesrapporten.

Seminarium i Almedalen

Under rubriken ”Möten och kunskap - ett vaccin mot främlingsfientlighet” arrangerade Folkbildningsförbundet, studieförbunden och EU-kommissionen ett seminarium under Almedalsveckan. Frågan om främlingsfientlighet behandlades med både djup och bredd, mycket med hjälp av våra engagerade samtalsinspiratörer. Varför finns främlingsfientlighet? Vad finns det för strategier för att bekämpa den? Hur kommer folkbildningen in? Det var några av de frågor som Alexander Bengtsson, Expo, och Erik Amnå, demokratiprofessor och ordförande i studieförbundet Bilda, diskuterade.

Litteraturen och makten

I augusti genomfördes konferensen ”Litteraturen och makten” i Stockholm. Arrangör var Sveriges Författarförbund och medarrangörer var Folkbildningsförbundet, Författarcentrum och Översättarcentrum. Under ett pass på konferensen föll ljuset på studieförbundens insatser för att ge fler tillgång till böcker och berättelser. Målen med det läsfrämjande arbetet är ge fler tillgång till litteratur. Folkbildningsförbundet bidrog bland annat genom att uppmärksamma föreningen Allas barnbarns verksamhet, där pensionärer genom egna läsminnen och spännande barnböcker inleder dialog med förskolebarn. Studieförbundet Vuxenskolan, berättade om läsombudens verksamhet i gruppboenden. Hittills har 5000 läsombud för gruppboenden utbildats i cirklar hos Studieförbundet Vuxenskolan. På konferensen fördes också samtal med några riksdagspolitiker om hur de prioriterade läsfrämjandefrågor.

Kom loss och tyck till!

Syftet med projektet *Kom loss och tyck till!*, som drivs med stöd från Folkbildningsrådet och i samverkan med EU-kommissionen, är att uppmäna föreningslivet till engagemang i EU-frågor genom ett studiematerial med studiehandledning. Materialet kommer att kunna laddas ner från hemsidan www.komlossochtycktill.se. Under hösten 2010 genomförs ett pilotprojekt med ABF och Studieförbundet Vuxenskolan i Haninge. I början av 2011 släpps materialet för spridning inom alla studieförbund.

IKT-lyftet

Studieförbund, folkhögskolor och bibliotek, samverkar genom *IKT-lyftet* för att öka den digitala delaktigheten. Denna satsning börjar nu och pågår fram till slutet av 2013. IKT-lyftet leds av regionbiblioteken. Folkbildningsförbundet deltar i projektets beredningsgrupp. Den har arbetat fram utgångspunkter för folkbildarintern diskussioner om lokal och regional samverkan, samt utgångspunkter för diskussioner med kommunala och regionala beslutsfattare om roller och mål för att öka den digitala delaktigheten. Nu pågår samtal om projektets mål. Det förslag som diskuteras är att minska den digitala klyftan med 500 000 personer till år 2013.

ICAE-konferensen (CCI)

”A World Worth Living In” - Världskonferens i Malmö

ICAE, EAEA, Folkbildningsrådet och dess medlemmar kommer i juni 2011 att arrangera världskonferensen ”A World Worth Living In. Adult Learning and Education – the Key to Transformation.” Konferensen ska äga rum i Malmö. Det blir en samling kring vuxenutbildningens och folkbildningens roll i världen där ca 800 personer beräknas delta.

Folkbildningsförbundet kommer att verka för att konferensen blir en dynamisk och inspirerande mötesplats som inbjuder till samarbete. Vi ser konferensen som en möjlighet att

uppmärksamma studieförbundens verksamhet och utveckla både nationella och internationella kontakter inom folkbildningsområdet och med beslutsfattare. Internationella Programkontoret är medarrangör med fokus på kontaktskapande insatser, främst inom EU-programmet för livslångt lärande.

På konferensen kommer likheter och skillnader mellan länder och regioner ifråga om vuxenutbildning/folkbildning att behandlas. Förutsättningarna för personlig utveckling, aktivt medborgarskap och hållbar samhällsutveckling kommer att belysas ur olika synvinklar.

EAEA och ICAE genomför sina generalförsamlingar i direkt anslutning till världskonferensen. Vidare kommer Folkbildningsrådets nationella folkbildningskonferens att inlemmas i den, med fokus på det sjunde verksamhetsområdet i folkbildningspropositionen, ”Folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa”.

Valet av Sverige som värdland hänger samman med det intresse som finns runtom i världen för den svenska och nordiska folkbildningsmodellen och dess relation till civilsamhälle och offentliga organ. Det blir ett tillfälle för utländska besökare att möta människor som är aktiva inom svensk/nordisk folkbildning.

Paradigmskifte – Regionaliseringen och samspelet mellan det offentliga och civilsamhällets organisationer

Studieförbunden i Sverige står inför stora utmaningar, men också nya möjligheter. Uppvärderingen av den ideella sektorns betydelse, med strukturerade dialoger och överenskommelser, i kombination med den pågående regionaliseringen är ett par av de omvärldsfaktorer som kommer att påverka villkoren för studieförbundens framtida folkbildningsverksamhet.

Globaliseringen innebär att vi måste möta omvärlden på ett annat sätt. Vi ser i dag en trend mot ökad regionalisering och politisk decentralisering. Regionernas Europa är ett uttryck för detta, även om olika länder har kommit olika långt och har olika lösningar. I Sverige har flera utredningar pekat på behovet av en reformerad samhällsorganisation (Ansvarskommittén, Kulturutredningen) och regioner har etablerats successivt sedan slutet av 1990-talet. Från 2011 får Skåne, Västra Götaland, Gotland och Halland ett permanent ansvar för utvecklingsfrågor. En pågående utredning ser över statens regionala förvaltning och ska även medverka till en ny indelning av regionkommuner.

Ett uttryck för uppvärderingen av den ideella sektorn är efterfrågan på större samverkan mellan det offentliga och civilsamhället. Regeringen har initierat dialoger med idéburna organisationer. Huvudmålet är att stärka de idéburna organisationernas självständighet och oberoende roll, öka samverkan mellan olika aktörer samt stödja framväxten av en större mångfald av utförare och röstbärare inom olika områden. Dialogerna har resulterat i överenskommelser mellan regeringen, idéburna organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) på det sociala området och integrationsområdet. FBF har undertecknat båda överenskommelserna. De nationella dialogerna följs upp med regionala/lokala dialoger.

Kulturdialogen skiljer sig åt från de övriga dialogerna. Här ligger fokus på den regionala nivån och på kulturområdet kan man tydligt se utvecklingen med flernivåstyrning, partnerskap och regional fördelning av resurserna.

Koffertmodellen är den nya modellen för hur statens kulturbidrag till regionala institutioner ska fördelas. Den innebär en satsning på regional kultursamverkan kring det professionella kulturlivet. Den nya kultursamverkansmodellen ger länen större inflytande och ansvar för fördelning av statliga kulturmedel samtidigt som staten har ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken. Även om det inte finns något riksdagsbeslut om Kultursamverkansmodellen och dess utformning är arbetet i de fem försöksregionerna i full gång; Västra Götaland, Skåne, Halland, Gotland och Norrbottens län. Tanken är att hela landet ska omfattas om fem år.

Regionala kulturplaner upprättas av varje region, där man beskriver det lokala kulturlivet och fördelningen av resurser. I dem kan studieförbunden finnas med som samverkansparter. Kulturplanerna ska tas fram i samverkan med kommunerna och efter samråd med representanter för kulturskapare och civilsamhälle i länet.

Varken modellen eller bidragen ska sammanblandas med folkbildningen eller dess bidragssystem.

Studieförbunden med sin starka infrastruktur kan ta rollen som nav i de lokala/regionala dialogerna. Studieförbunden, som redan samlar organisationer inom samtliga områden: det sociala området, integration och kultur kan vara mötesplatsen för beslutsfattare, allmänhet och föreningsliv. Det gör att studieförbunden passar utmärkt för att skapa dialog och delta i överenskommelser regionalt och lokalt.

Ändrade modeller för bidragssystem och samverkan De senaste åren har vi även sett kraftiga nedskärningar av kommun- och landstingsbidragen till studieförbunden, liksom en utveckling mot en diversifiering av bidragsmodeller och villkor i kommuner och regioner. Dialoger och överenskommelser på olika nivåer, liksom modeller för resursfördelning och inflytande, kan komma att påverkas bidragssystemen ytterligare, även om det inte görs någon tydlig koppling till överenskommelserna. Det kan bli så att studieförbunden i högre utsträckning får ansöka om bidrag på samma villkor som andra ideella organisationer inom ramen för de lokala överenskommelserna.

Vi ser alltså nya arenor och samverkansformer växa fram med partnerskap, flernivåstyrning, portföljer och kontrakt. Frågan är hur studieförbunden förhåller sig till detta.

Inom och mellan studieförbunden måste vi hitta förhållningssätt, organisation och metoder för att gemensamt möta de förändringar som är på gång, såväl lokalt, regionalt som nationellt. Samarbete krävs för att vi ska kunna föra dialoger och få till stånd överenskommelser som på bästa sätt tillvaratar studieförbundens kompetens och resurser.

Vi står inför ett paradigmskifte. Att bevara och utveckla en nationell folkbildningssyn, värna folkbildningsanslagens koppling till folkbildningens idé och uppgift samt rusta den lokala och regionala nivån för dialoger och överenskommelser är viktiga utmaningar för svensk folkbildning.

Mot bakgrund av detta går FBF ut med rekommendationer om principer för samspel mellan studieförbunden:

- **Initiativ**
Studieförbund ska uppmuntras att ta initiativ till att inleda dialoger lokalt.

- **Öppenhet**
Den som kallar till en lokal dialog måste informera övriga berörda studieförbund om detta.
- **Samarbete**
I det fall det finns fungerande länsbildningsförbund bör studieförbunden samarbeta med dessa regionalt.
- **Flexibilitet**
Det studieförbund som inleder ett dialogarbete ska vara öppen för att samarbeta med fler studieförbund på orten om detta.
- **Kreativitet**
Se möjligheter till nya samarbeten, arenor och utveckling av metoder genom de överenskommelser som fattas.
- **Värdegrund**
Värna folkbildningens värdegrund på alla nivåer, så att studieförbunden synliggörs och verksamheten värderas.

Folkbildningens idé

Styrelsen har under året arbetat med frågan *Vad är FBF och vad är vår uppgift?* Det har resulterat i en uppdatering av vår verksamhetsidé: **Folkbildningsförbundet är en intresseorganisation som ska stärka folkbildningens idé och studieförbundens ställning i samhället.** Under hösten bearbetas begreppet ”folkbildningens idé”. Vi kommer att genomföra tre lunchseminarier där studieförbunden lyfter frågan utifrån sin egen profil. Parallellt kommer två fokusgrupper med unga och äldre diskutera begreppet. Ett fjärde lunchseminarium skulle ta upp resultatet av fokusgruppernas arbete.

Ny medlem i FBF

Kulturens bildningsverksamhet godkändes som statsbidragsberättigat studieförbund den 1 juli. Det innebär att FBF nu har tio medlemmar.